

LBRIS

DUMITRU ALMAȘ
We know
books

POVESTIRI ISTORICE

ANTOLOGIE

Partea I

Copertă și ilustrații
de VALENTIN TĂNASE

Coordonarea ediției
și reperi biobibliografice
de VALERIA FILIMON

CUPRINS

Prefață.....	5	Matei-Vodă Basarab și căpitanul din straja Curții domnești	108
Cuvântul autorului	10	Plăieșii din cetatea Neamțului	111
Despre niște nume frumoase din patria noastră dragă	11	Povața unui cărturar înțelept	115
„Hora de la Frumușica”	12	Neculai Milescu Spătarul, călător prin lumea largă.....	118
Străbunul străbunilor - Burebista	14	Haiducul Pinteza Viteazul	121
Decebal, eroul dacilor	16	Un voievod bun gospodar și un meșter iscusit.....	123
Cum l-a înfrânt Traian pe Decebal	18	Durerosul sfârșit al lui Constantin Brâncoveanu ...	125
Povestea preafrumoasei Dochia	20	Mădălina din Vad salvează o carte a lui Dimitrie Cantemir	127
Un prieten al dacilor - Apollodor din Damasc	22	Cum a scăpat cu viață Maria Orban	130
Viteazul Gelu Românul	24	Fluierul și gorunul lui Horea	133
Menumorut cel înțelept	26	Când Tudor Vladimirescu a trecut Oltul	135
Basarab-Voievod, eroul de la Posada	28	Tudor Vladimirescu și arnăutul care a devenit pandur	139
Dragoș, cel mândru ca soarele	30	Nicolae Bălcescu, prietenul poporului	142
O poveste cu un stup de albine	32	Petrișor, fiul revoluției	145
Condeiele lui vodă	34	Fata din dealul Feleacului	147
La Rovine, în câmpii... ..	36	Avram Iancu „craiu munților”	150
Ileana Cosânzeana din Țara Hațegului	40	Fapta de ispravă a unui om din popor	153
Condrea și tătarul	42	Toți românii cântă „Hora Unirii”	155
De ce s-a numit Corvin?	45	Cuza-Vodă și sultanul	159
Prizonierii din castelul de la Hunedoara	47	„Băiatul care a vorbit cu vodă”	163
O noapte de pomină	49	Doi eroi în luptele de la Grivița	166
Dreptatea lui Vlad-Vodă Țepeș	52	Brancardiera de la Rahova	169
Povestea despre întemeierea Bucureștiului.....	55	O mare și frumoasă prietenie	172
Ștefan cel Mare, biruitor în lupta de la Vaslui	57	Cucerirea muntelui Alion	176
Movila lui Șoiman al lui Burcel	62	Ecaterina Teodoroiu, eroina de la Jiu	178
Povestea mătușii Floarea din Vrancea	64	Caporalul Constantin Mușat	181
Brașovenii și Ștefan cel Mare	68	Fetița din nuc	183
Bătălia din codrii Cosminului	70	Nici pe aicea nu se trece!	186
Pavel Cneazul cel uriaș	74	Am fost și eu la Alba Iulia și am văzut Unirea cea mare	189
Un voievod cărturar, ctitor la Curtea de Argeș	76	Învățăm despre țara unită și mare.....	193
Pârvu, căpitanul lui Radu-Vodă de la Afumați	78	O întâmplare la ruinele cetății Neamț	196
Împăcarea dintre Petru Rareș și sultanul Soliman cel Măreț	80	„Concertul” de la Tescani	199
Curajul și puterea lui Ion-Vodă	83	Cel mai tânăr caporal.....	204
O poveste cu un preafrumos mărgăritar	85	Glorie eternă eroilor noștri	208
Banul Mihai și călăul	88	Postfață	212
Mihai-Vodă câștigă victoria de la Călugăreni și numele de Viteaz	90	Mărturisire	214
Mihai-Vodă și Hasan-Pașa	95	Repere bibliografice, Dumitru Almaș	215
Mihai Viteazul, voievod al tuturor românilor	98	Repere biografice, Valentin Tănase	217
Novac, Gruia și corbul năzdrăvan	102		
Întâmplări de pomină văzute din turnul Chindiei	105		

u gândul de a-i ajuta pe micii mei prieteni preșcolari, începând cu Dorina, Oana și Andrei, să afle câte ceva din cele ce au fost altădată, am intrat în Muzeul de istorie.

Foarte multe lucruri am văzut noi acolo. Statui și vase, arme și costume, steaguri și cărți, chipuri de voievozi și de oameni de seamă. Am văzut și un fel de așchii de cremene, ca niște cuțitașe. Am văzut și topoare de piatră și vase de lut ars: roșii, gri sau negre, cu fel de fel de semne și înflorituri încrustate și desenate pe ele. Am văzut statuete tot din lut ars, reprezentând oameni sau animale. Apoi am văzut unelte și arme din metal. Ba am văzut și podoabe, ca de pildă brățări, inele, agrafe și salbe din metal, din argint și chiar din aur. Toate aceste lucruri stăteau frumos așezate, în vitrine, sub sticlă, cu etichete scrise citeț, pe cartonașe albe. Toți le-au privit cu mare luare-aminte. Și iar m-au întreat: „Unde-au fost găsite?”, „Cine le-a făcut?”, „De ce?”, „Când?”.

Le-am spus: au fost găsite în pământ și sunt vechi, de mii și mii de ani. Sunt de atunci când oamenii trăiau cu totul într-alt fel de cum trăim noi azi. Adică locuiau în colibe ori în peșteri, abia învățau să semene grâul și să îmblânzească animalele și păsările: oaia, vaca și calul, găina și rața. Se hrăneau culegând fructe din copaci, pescuind pește din râuri ori lacuri sau vânând animale sălbatic: căprioare și cerbi, iepuri și porci sălbatici. La început se îmbrăcau în piei de animale; apoi au învățat să toarcă lâna și cânepa, să împletească și chiar să țasă stoffe și pânzeturi. Acelor oameni trăitori foarte de demult, de mare ajutor le-a fost focul, i-au ajutat să-și pregătească mai bine hrana, să se încălzească atunci când era frig, să ardă lutul ca să facă vase ori cărămizi, să topească metalele și să facă din ele unelte, arme sau podoabe.

Într-un dulăpior de sticlă, Oana a văzut o statueta din lut negru reprezentând un omuleț. Îl vedeți? am întreat eu. Abia-i de o palmă de înalt. Stă pe un scăunaș cu patru piciorușe, asemenea celor modelate de voi din plastilină. Ține

coatele pe genunchi, iar capul și-l sprijină în palme. Privește în depărtare, ca omul când se odihnește dus pe gânduri, după o zi de muncă. De aceea cei care au descoperit statueta aceasta i-au zis: „Gânditorul”. Ea arată cât erau de meșteri în modelarea lutului oamenii care trăiau foarte demult pe pământul României. Uitați-vă acum la această strachină de lut. E frumoasă, nu? Priviți la vasul acesta și urmăriți-i rotocoalele desenate cu alb. Vă place, nu-i așa? Ei, dar ia priviți voi aici: cu ce seamănă obiectul acesta de lut ars, roșcat?

– Parcă-s niște trupuri omeneste, a zis Oana.

– Și se țin cu brațele pe după gât, a adăugat Andrei.

– Adevărat, am explicat eu; deși n-a vrut să facă decât un suport pentru un vas, meșterul olar și l-a închipuit ca un grup de cinci fete, care parcă joacă hora. De aceea cei care au descoperit-o i-au zis „Hora de la Frumușica”. Și asta pentru că a fost găsită în pământ, într-un loc din țara noastră numit Frumușica.

– Bunicule, „Hora” aceasta a făcut-o un meșter ori o meșteră? a vrut să știe Oana.

– S-ar putea s-o fi modelat și o meșteră, adică o fată, am căutat eu să-i țin partea, văzând că Andrei se înghesuia să spună că numai un băiat putea face ceva interesant. Oricum desenele asta așa de gingașe, o mână de femeie le-a desenat.

Am tăcut o clipă și apoi am vorbit:

– Dar de ce nu întrebați din ce neam erau bărbații și femeile care au făurit aceste unelte, aceste vase, aceste statuete?

– Ba chiar că te întrebăm, bunicule, a zis Oana.

– Oamenii aceștia de demult, foarte de demult, se numeau daci. Ei au fost strămoșii noștri; iar țara lor se numea Dacia. Dacia s-a aflat aici, pe locul unde este acum România noastră.

După ce am ieșit din muzeu, copiii pășeau țanțoși, înaintea mea, scandând:

– Da-ci-a!... Da-ci-a!...

LBRIS

We know
books.

STRĂBUNUL STRĂBUNILOR - BUREBISTA

Într-o zi mă aflam cu nepoțica mea și cu prietenii ei în grădina publică, la plimbare. Când au obosit de alergătură și joacă, s-au așezat pe banca unde stam eu și citeam. Oana m-a întrebat:

– Bunicule, cine a făcut... Dacia?

– Păi... poporul dacilor. Adică străbunii străbunilor noștri.

– Și pe daci, cine i-a învățat să facă... țară?

– Conducătorii lor. Adică dacii cei înțelepți și viteji. Cel mai înțelept și mai viteaz dintre conducătorii străbunilor noștri daci a fost regele Burebista.

– Burebista! a strigat Dorina, foarte bucuroasă că aude un nume așa de vechi și sunător, ca o bătaie într-o tobă de aramă.

– Și ce fapte a făcut... Burebista?

– Multe și mărețe, dragă Andrei. Mai întâi, Burebista a unit poporul dacilor într-o singură țară mare, numită Dacia, cum v-am mai spus. Pe el l-a ajutat un bătrân înțelept, numit Dece-neu.

Ca să înțelegeți mai bine ce fel de om era Burebista, să vă povestesc cum i-a apărat el pe daci de primejdia dușmanilor din afară. Erau mulți acești dușmani și pârjoleau adesea pământul dacilor: le furau turmele, le prădau holdele, le ardeau satele și orașele. Și de câte ori vreo căpetenie a dacilor cerca să se împotrivească dușmanilor, ușor era înfrânt, luat prizonier. Chiar și Burebista era să-și piardă viața într-o astfel de bătălie cu dușmanii.

Mare nenorocire pe capul dacilor acești vecini prădalnici.

Văzând așa, Burebista a chemat la sfat pe toate căpeteniile dacilor și le-a spus: „Dacă vreți să avem liniște și pace, trebuie să ne unim

toți. Să facem o țară mare. Să rânduim o armată puternică. Să zidim pe malurile râurilor, pe vârfuri de dealuri și de munți cetăți tari, de piatră”. Unele căpetenii s-au învoit și au zis: „Îți urmăm sfatul, Burebista. Dar să ne conduci la biruință”. Unii s-au împotrivit, spunând: „Decât să ascultăm de un stăpân ca tine, mai bine ne înțelegem cu dușmanii. Le plătim lor să ne lase în pace”. S-a întâmplat ca, la doi ani după aceasta, dușmanii, pe cai iuți, să năvălească iar în Dacia. Auziseră ei că Burebista i-a unit pe cei mai mulți dintre daci, dar tot credeau că-i vor zdrobi în luptă și le vor prăda bogățiile. Ce a făcut Burebista? A ieșit înaintea lor cu o parte din oaste, la râul Nistru, și le-a oprit înaintarea. Cu altă oaste, i-a înconjurat. Și, lovindu-i din toate părțile, i-a luat prizonieri, pe cei mai mulți. A prins și trei căpetenii dacice care trădaseră, trecând la dușmani. Văzându-i, Burebista i-a întrebat: „Ei, v-ați încredințat că dacă suntem uniți îi înfrângem pe dușmani?” „Ne-am încredințat, au zis căpeteniile; te rugăm să ne ierți”. „V-aș ierta eu, bucuros, dacă trădarea n-ar fi cea mai nelegiuită faptă. Vă dau pe seama popoului, să vă judece el”.

Burebista a iertat pe mulți dușmani, lăsându-i să plece în țara lor, după ce au jurat că nu vor mai veni niciodată cu arma asupra Daciei.

Pe trădători, poporul i-a osândit la moarte.

Așa, cu înțelepciune, cu hotărâre, cu vitejie și cu dreptate, Burebista a întemeiat, acum două mii de ani, Dacia, vatra României de azi.

Deci nu uitați: Burebista e străbunul străbunilor noștri. Se cuvine să-i cinstim numele pentru că el a unit pe daci, a făcut Dacia, țara lor liberă. Și a apărat-o, vitejește, de orice primejdie.

LEBRIS

We know
books

DECEBAL,
EROUL DACILOR

Tot într-o vizită la Muzeul de istorie, Oana, Andrei și Dorina au văzut o statuie de marmură albă. Reprezenta un bărbat înalt, cu barbă scurtă, cu fața aspră, brăzdată de multe zbârcituri, cu umerii lați, cu brațe vânjoase, cu pantaloni strânși pe picior, cu centură lată.

Oana i-a observat căciulița, cu moțul aplecat înainte. Dorina a văzut încălțăminte, asemănătoare opincilor. Ca de obicei, Andrei a admirat sabia scurtă și încovoiată, pe care o poartă bărbatul din statuie. Și m-au întrebat, toți trei odată:

– Cine-i? Cum îl cheamă pe acest bărbat falnic?

– Îl cheamă Decebal. Și a fost cel mai de seamă conducător al dacilor, după Burebista. Și el a întărit Dacia cu cetăți multe și cu ostași viteji. Mai ales că acum se ivise un dușman nou: împărăția romanilor. Mult au luptat dacii cu romanii, care voiau să cucerească Dacia și să supună poporul dac. La început au biruit dacii. Așa, de pildă, când împăratul romanilor a trimis o oaste mare împotriva lui Decebal, acesta și-a strâns oștenii și i-a ieșit în cale. A trimis soli să întrebe pe generalul roman dacă nu crede c-ar fi mai bine să se întoarcă acasă, în împărăția lui, că-i mare și bogată și nu-i bine să se năpustească asupra oamenilor care vor să trăiască slobozi, în țara lor.

Dar generalul roman a respins solia de pace a lui Decebal. S-a arătat trufaș: se credea nebiruit, căci până atunci câștigase multe victorii, în bătălii grele.

Decebal știa asta: de aceea a căutat să-l răpună nu numai cu puterea armelor, ci și cu istețimea. Și știți ce-a făcut? S-a retras spre munți și l-a lăsat pe generalul roman să înain-

teze pe râul Olt în sus, cu oștirea lui multă și bine înarmată. Când a ajuns la un loc strâmt, Decebal și-a năpustit dacii săi asupra romanilor. Pe mulți i-a luat prizonieri. Văzând primejdia, generalul roman a cerut să lupte singur cu Decebal. Acesta a trimis vorbă: „M-aș lupta, bucuros, căci nu mă tem de moarte și mă știu viteaz. Dar rangul mă oprește să lupt cu cineva care nu-i de rangul meu. Dacă vine împăratul tău, da, mă bat cu el, fără șovăire. Iar acum, viteazule roman, îți trimit pe cel mai vrednic general al meu, pe Duras. Luptă-te cu el. Și de-l vei birui, slobod ești să te-ntorci în împărăția ta, cu toți ai tăi”.

Trufaș, generalul roman n-a primit să se bată cu un general dac.

A strigat: „Eu sunt general roman! Nu mă lupt cu orice general...”

Văzând atâta trufie, ce s-a gândit Decebal? „Decât să pierd mulți soldați în bătălie, mai bine îmi calc pe inimă și mă lupt eu, deși sunt rege și el general.”

Așa a făcut. După multe lovituri de spadă, Decebal l-a doborât pe acel general viteaz, dar prea încrezător în sine. L-a învins, însă nu l-a ucis, ci i-a spus:

„Îți las viața, poruncește ostașilor tăi să se retragă din țara mea”.

S-a dus generalul roman la ai săi. Dar împăratul roman l-a primit cu mânie, l-a socotit nevrednic și l-a osândit la moarte. Apoi romanii s-au retras din Dacia.

Victoria lui Decebal l-a cam speriat pe împăratul roman. Și o vreme a renunțat la planul de a cuceri Dacia. Mai târziu, când Traian a ajuns împărat al romanilor, războiul cu dacii s-a stârnit din nou. Dar de el o să povestim altă dată.

LIBRIS

We know
books

CUM L-A ÎNFRÂNT TRAIAN PE DECEBAL

Eram tot în Muzeul de istorie și ne-am oprit în fața altei statui, așezată nu departe de cea a lui Decebal. Am întrebat-o pe Oana:

- Ce zici tu despre această statuie?
- Zic că-i a unui om voinic.
- E Traian, împăratul romanilor.
- Adică... potrivnicul lui Decebal? și-a amintit nepoțica mea din povestirea trecută.

- Da, Oana. Traian a fost un foarte priceput și dârz conducător de oști, precum și un războinic adevărat. El a venit cu mulți, foarte mulți soldați, să-l înfrângă pe Decebal și să subjuge Dacia. Dar ca să-l înfrângă a trebuit să poarte două războaie cu dacii. Două războaie grele, în care s-a vărsat mult, mult sânge. Dacii s-au apărat cu nespusă îndârjire și vitejie. Dovadă că, într-o bătălie, din rândul ostașilor romani au căzut atât de mulți răniți, încât sanitarii nu mai aveau feșe pentru legat rănile. Văzând aceasta, împăratul Traian și-a dat

cămașa s-o taie în fâșii și să facă bandaje pentru soldații răniți.

Decebal și dacii lui s-au bătut vitejește și pe câmpul de luptă și prin păduri și la asaltul cetăților. Așa, de pildă, când romanii au asaltat cetatea Sarmizegetusa, întru apărarea ei n-au luptat numai bărbații, ci și femeile: aruncau asupra asaltatorilor nu numai cu săgeți, ci și cu pietre, cu apă clocotită și chiar cu făclii de rășină, aprinse. Dar soldații romani erau mai numeroși, iar armele lor mai bune. Au surpat zidurile Sarmizegetusei cu niște mașini de război, numite berbeci. Văzând că nu mai poate rezista, Decebal a ieșit noaptea din cetate și s-a retras în munți. Dar soldații lui Traian l-au ajuns din urmă. Ca să nu cadă prizonier, mândrul Decebal și-a luat singur zilele, înfigându-și sabia în gât.

Așa a murit unul din cei mai viteji conducători pe care i-au avut strămoșii noștri dacii.

Iar Traian a alipit Dacia la imperiul său, Imperiul roman.

LBRIS

We know
books

